

Päivi Räsänen kd ym.

Lakialoite laiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain 5 a §:n kumoamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakiehdotuksessa esitetään kumottavaksi lakiin raskauden keskeyttämisestä vuonna 1985 lisätty ns. eugeeninen pykälä, jonka nojalla raskaus voidaan keskeyttää sikiön vammaisuuden perusteella aina 24. raskausviikon loppuun. Terveiden lasten kohdalla ehdoton yläraja on 20 raskausviikkoa. Keskoshoidon edistyessä sikiön elinkelpoisuusraja on laskenut tuolloisesta 24. raskausviikosta. Jopa 22.—23. raskausviikolla syntyneitä lapsia on jo jäänyt eloon. Keskoshoidon edistyesä ollaan absurdissa tilanteessa, jossa aborttirajaa varmuudella nuorempia sikiöitä voidaan pitää hengissä kehittyneen tekniikan ansiosta. Lain tarkoitus niin sen perustelujen kuin valiokunnan mietinnön mukaan on ristiriidassa nykykäytännön kanssa. Eugeneeninen pykälä on kumottava. Myöhäiset raskaudenkeskeytykset loukkaavat syvästi lasten ihmisoikeuksia ja asettavat vammaiset lapset eriarvoiseen asemaan terveiden lasten kanssa.

PERUSTELUT

Vuonna 1986 tuli voimaan aborttilakiin tehty lisäys (5 a §), joka mahdollistaa raskauden keskeyttämisen aina 24. raskausviikon loppuun asti, mikäli sikiödiagnostisin menetelmin todetaan sikiön vaikea sairaus tai ruumiinvamma. Raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/1970) 5 a § (1085/1992) kuuluu seuraavasti: "Sen estämättä, mitä 5 §:ssä säädetään, terveydenhuollon oikeusturvakeskus voi antaa luvan raskauden keskeyttämiseen, jos lapsivesi- tai ultraäänitutkimuksella, serologisilla tutkimuksilla taikka muulla vastaavalla luotettavalla tutkimuksella on todettu vaikea sikiön sairaus tai ruumiinvika, ei kuitenkaan kahdennenkymmenennelljän raskausviikon jälkeen."

Vammaisjärjestöt vastustivat tuolloin lainmuutosta vedoten terveiden ja sairaiden sikiöiden eriarvoiseen asemaan. Muista syistä raskautta ei saa keskeyttää 20. raskausviikon jälkeen. Muutoksen tarvetta perusteltiin silloisten sikiödiagnostisten menetelmien ongelmilla. Vastaukset lapsivesitutkimuksessa mahdollisesti paljastuvasta kromosomipoikkeavuudesta saatiin usein vasta 20. raskausviikon jälkeen, jolloin aborttia ei enää voitu suorittaa. Nykyisin tutkimuskäytännöt ovat muuttuneet ja tulokset saadaan varhaisemmassa raskauden vaiheessa. Kromosomipoikkeavuuksien seulonnassa käytetään varhaisraskauteen kohdistuvia ultraääniseulontaa sekä veriseulontaa.

Lakialoite LA 46/2022 vp

Lainmuutosta koskeneen hallituksen silloisen esityksen (HE 26/1985 vp) perusteluissa vedottiin erittäin vaikeiden sikiöpämuodostumien aiheuttamaan henkiseen järkytykseen synnyttävälle naiselle käyttäen ainoana esimerkkinä harvinaista lapsen elinkyvttömyyden aiheuttavaa aivojen täydellistä puuttumista. Lainmuutoksen yhteydessä myös talousvaliokunta korosti mietinnössään, että raskauden keskeyttämiseen oikeuttavana vaikeana sairautena tai ruumiinvammana voidaan pitää lähinnä keskushermoston vaikeaa vajavuutta tai yleistä elinkyvttömyyttä.

Samoin valiokunta korosti, että raskauden keskeyttämisen ehdottomana takarajana on pidettävä ajankohtaa, josta lapsella on parhaissa mahdollisissa olosuhteissa kyky säilyä hengissä äidin ruumiin ulkopuolella. Keskoshoidon edistyessä ollaan absurdissa tilanteessa, jossa aborttirajaa varmuudella nuorempia sikiöitä voidaan pitää hengissä kehittyneen tekniikan ansiosta.

Kuitenkin eugeenisin perustein tehty raskaudenkeskeytykset kohdistuvat valtaosin huomattavasti lievemmin sairaisiin sikiöihin, kuten Downin syndroomaa sairastaviin lapsiin. Lain tarkoitus niin sen perustelujen kuin valiokunnan mietinnön mukaan onkin ristiriidassa nykykäytännön kanssa, jossa Downin syndrooma muodostaa suurimman yhtenäisen diagnoosiryhmän eugeenisten aborttien joukossa. Lisäksi tämän lain nojalla keskeytetään raskauksia sellaisessakin kromosomipoikkeavuudessa kuten Turnerin oireyhtymässä, johon ei edes liity henkisen kehityksen jälkeenhäjäneisyyttä, vaan ainoastaan lievää pienikokoisuutta ja hedelmättömyyttä. On arvioitu, että jopa puolet tällaisista sikiöistä abortoidaan. Eugeneisin perustein eli sikiön sairautta tai vammaisuutta epäiltäessä abortteja tehdään noin 200—300 vuosittain. Vain noin kymmenellä näistä sikiöistä on lain perusteluissa mainittu elinkyvttömyyden aiheuttava aivojen täydellinen puuttuminen.

WHO:n suosituksen mukaisesti 22. raskausviikolla syntynyt tai 500 grammaa painavampi rekisteröidään lapseksi, syntyypä hän elävänä tai kuolleena. Myöhäisessä raskaudenkeskeytyksessä synnytetään lapsi, joka saattaa elää useita minutteja tai tunteja syntymänsä jälkeen. Lapsi saattaa liikkua ja itkeä, mutta häntä ei hoideta, vaan jätetään kuolemaan. Kun pientä keskoslasta tehohoitetaan, viereisestä huoneesta saatetaan viedä hävitettäväksi samanikäistä abortoitua Downlasta, jonka sydän vielä lyö. Kuolettaminen tarkoittaa tässä elinkelpoisuusiän saavuttaneen lapsen tappamista. Myöhäiset raskaudenkeskeytykset loukkaavat syvästi lasten ihmisoikeuksia. Lääkäriliiton vuonna 2016 päivitetystä "Syntymättömän oikeudet" -ohjeistuksessa todetaan: "Syntynyt lapsi katsotaan raskauden kestosta riippumatta ihmiseksi. Häneen ulottuu sekä lainsäädännön että eettisten normien määrittämä suoja." Tämä ei tällä hetkellä toteudu.

Vuonna 2013 julkaistussa Käypä hoito -suosituksessa ehdotetaan myöhäisille tavanomaisesti suoritetuille raskaudenkeskeytyksille vaihtoehdoksi fetisidiä eli sikiön kuolettamista. Jos raskaus on kestänyt vähintään 22+0 viikkoa, naiselle esitellään mahdollisuus sikiön kuolettamiseen ennen keskeytyksen aloittamista. Kuolettaminen voidaan tehdä sikiön sydämeen ruiskutettavalla kaliumkloridilla. Tällöin äidin ei raskaudenkeskeytyksessä tarvitse synnyttää elävää lasta, vaan lapsi on jo kuollut syntyessään. Samaa myrkkyä, kaliumkloridia, käytetään teloituksissa ja eläinten lopettamisessa.

Lainmuutoksesta vuonna 1985 käydyn keskustelun yhteydessä kehitysvammaiset antoivat oman julkilausumansa, joka alkoi: "Meillä on oikeus elämään. Jos olisimme saaneet päättää, kyllä itse olisimme halunneet syntyä." Toki lääketieteen tehtävä on ehkäistä ja parantaa niin sairauksia kuin

Lakialoite LA 46/2022 vp

vammaisuutta, mutta se ei saa koskaan tapahtua ihmisarvoa ja elämää loukaten. Yhteiskunnan tulee viestittää, että kehitysvammaisella on alusta lähtien yhtä ehdoton oikeus elämään kuin kaikilla muillakin.

Jos Down-sikiö abortoidaan, miksei vanhemmille suoda valinnan oikeutta jo syntyneen monivammaisen Down-vauvan kohdalla? Näin on tapahtunut monessa maassa. Lääketiedetapahtumassa vuonna 1989 käsiteltiin tapausta, jossa HYKS:ssa jätettiin vanhempien toiveesta Downin syndroomaa ja ruokatorven kehityshäiriötä sairastava vastasyntynyt kuolemaan ilman leikkausta ja nesteytystä. Lapsen hidas ja tuskainen kuolema oli osaston henkilökunnalle niin traumaattinen kokemus, että siellä päädyttiin hoitolinjaan, jonka mukaan vammaiset lapset hoidetaan ja leikataan jatkossa samojen periaatteiden mukaan kuin terveetkin.

Kyseessä on merkittävä yhdenvertaisuus- ja perusoikeuskysymys, jossa vammaiset lapset asetetaan terveiden kanssa eriarvoiseen asemaan. Vuonna 2021 tehtiin noin 7 600 raskaudenkeskeytystä, joista raskausviikolla 20 ja siitä ylöspäin tehtiin 102 keskeytystä. Vaikka määrä suhteessa aborttien kokonaismäärään on pieni, on lukema silti hätkähdyttävän suuri.

Sikiön vammaisuuden perusteella tehtävien aborttien korkeampi ikäraja on ongelma näiden lasten perusoikeuksien kannalta. Raskaudenkeskeytys voidaan tehdä laillisesti raskauden puoliväliin saakka. Yli 20. raskausviikon ikäinen terveeksi todettu syntymätön lapsi nauttii täysiä ihmisoikeuksia. Pienten keskosten ikäiset vammaiset lapset jäävät sen sijaan vaille mitään ihmisoikeuksia ja ovat eriarvoisessa asemassa terveisiin ikätovereihinsa verrattuna. Hallituksen tulee nopeasti korjata epäkohta kumoamalla laista pykälä, jolla sallitaan vammaisuutta epäiltäessä myöhäiset raskaudenkeskeytykset.

Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen vuonna 1959 hyväksymässä lapsen oikeuksien julistuksessa todetaan, että "lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen". On paradoksaalista, että hyvinvointivaltio Suomessa emme kykene suojelemaan tämän paremmin syntymättömien lasten oikeutta elämään. Vammaisten lasten henkeä ja ihmisoikeuksia loukkaavan nykyisen aborttilainsäädännön ja aborttikäytännön epäkohta on korjattava siten, että eugenistinen pykälä poistetaan laista ja vammaisten lasten oikeus elämään tunnustetaan valtion taholta.

Myöhäiset raskaudenkeskeytykset loukkaavat perustavanlaatuisella ja räikeällä tavalla syntymättömien lasten ihmisoikeuksia. Lain muutosta koskevan hallituksen esityksen (HE 26/1985 vp) perustelut ja lainmuutosta koskevan valiokunnan mietinnön rajaukset osoittavat, että nykyinen aborttikäytäntö myöhäisten raskausviikkojen osalta on voimakkaasti ristiriidassa lainsäätäjän alkuperäisten perustelujen kanssa. Niiden vammaisten lasten suojelemiseksi, jotka ovat saavuttaneet elinkelpoisuusrajan, on muutettava lainsäädäntöä välittömästi. Olipa abortin etiikasta mitä mieltä tahansa, elinkelpoisuusiän saavuttaneiden lasten elämä tulee turvata. Myöhäiset abortit rinnastuvat lastensurmaan.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Lakialoite LA 46/2022 vp

Laki

raskauden keskeyttämisestä annetun lain 5 a §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan raskauden keskeyttämisestä annetun lain (239/1970) 5 a §, sellaisena kuin se on laissa 1085/1992.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 6.10.2022

Päivi Räsänen kd
Sari Essayah kd
Antero Laukkanen kd
Pekka Aittakumpu kesk
Mikko Kinnunen kesk
Jukka Mäkynen ps
Ano Turtiainen vkk